

kroz

VODIČ KROZ SALONU

SOLIN 2001.

VODIČ KROZ SALONU

- Nakladnik: OŠ DON LOVRE KATIĆA
- Za nakladnika: ANĐELKA SLAVIĆ, ravnateljica
- Glavni urednik: MLADEN DOMAZET
- Uredništvo: MIRJANA ČERINA, nastavnica povijesti i zemljopisa
IVANA KULIĆ, VII. c
SONJA NINČEVIĆ, VII. c
DAJANA ŠEGO, VII. f
ANTONIJA BABIĆ, VII. d
TIHANA TEKLIĆ, VII. e
TANJA PLEŠTINA, VII. f
IVICA JURIĆ, VIII. c
RINA BRALIĆ, VII. d
ANDREA PAVELA, VII. a
DOLORES RADOŠEVIĆ, VIII. e
HELENA DUVNJAK, VIII. f
JELENA RADIĆ, VIII. f
JOSIPA LONČAR, VIII. f
- Lektorica: RADOJKA ĐUGUM
- Stručni suradnici: dr. JASNA JELIČIĆ-RADONIĆ,
arheologinja Konzervatorskog odjela-Split
mr. MIROSLAV KATIĆ,
arheolog Konzervatorskog odjela-Split
NADA STANOVIĆ, prof.,
nadzornica za povijest- Ministarstvo
prosvjete i športa, Područna jedinica Split
- ALEMK VRCAN, prof.,
glavna tajnica Hrvatskog
povjerenstva za UNESCO u Zagrebu
- Fotografije: TONKO BARTULOVIĆ, MLADEN DOMAZET,
JASNA JELIČIĆ - RADONIĆ, IVAN BOLJAT,
NEDILJKO MILINOVIĆ
- Likovna oprema: UČENICI OŠ DON LOVRE KATIĆA
ZLATA BARIĆ, prof. likovne kulture
TIHOMIR BAŠIĆ, likovni pedagog

Crteži "Bedemi" i "Istraživači Salone" - rad naših učenika s međunarodnoga natjecanja u Rimu u okviru ICCROM-ova projekta "Grad ispod grada", školska godina 1995./1996.

Crtež broda (predlist): DABRO TOMISLAV, VIII. e

SADRŽAJ:

RIJEČ RAVNATELJICE V.

ŠTO JE SALONA? VI.

BEDEMI VIII.

PORTA CAESAREA X.

FORUM XII.

TEATAR XIV.

PET MOSTOVA XVI.

TERME XVIII.

SALONITANSKA SVAKODNEVICA XX.

AMFITEATAR XXII.

HORTUS METRODORI XXIV.

DIOKLECIJANOVI PROGONI KRŠĆANA XXVI.

BISKUPSKO SJEDIŠTE XXVIII.

MANASTIRINE XXX.

KAPLJUČ XXXIV.

MARUSINAC XXXVI.

PAD SALONE XXXVIII.

ISTRAŽIVAČI SALONE XL.

TUSCULUM XLII.

NAŠA PORUKA VRŠNJACIMA I ODRASLIMA XLIV.

TEST XLVII.

Kocka je bačena!
Trk u obilazak Salone!

Što
je

Mladen Ljubičić, VIII. f

SALONA

?

To su ostaci nekadašnjega grada koji je nastao na mjestu ilirskoga naselja Delmata i grčke naseobine. Osvajajući Sredozemlje, 119. god. pr. Krista rimska vojska s prokonzulom Cecilijem Metelom tu prezimljuje. Iz te godine potječe i prvi spomen Salone u pisanim izvorima.

Razvoj Salone počinje nakon građanskoga rata između Cezara i Pompeja u 1. stoljeću prije Krista. Salonitanci su bili na strani pobjednika Cezara koji je gradu dodijelio status kolonije - COLONIA MARTIA IULIA SALONA. Salona potom postaje glavni grad rimske provincije Dalmacije, a time politički, vjerski, trgovački i vojni centar sa 60.000 stanovnika.

Reljef ženskoga božanstva Tyche - zaštitnice grada Salone, Maja Žižić, VII. b

Naš đir neka bude i Vaš đir!

Često se nađemo u Saloni obilazeći u igri ostatke njezinih bedema, termi, amfiteatra, groblja, gradskih ulica, crkava, krstionice ...

Duga je to šetnja starinama! I na kraju, kad trebamo poći kući, ne možemo se odvojiti od njih. Ne znamo zašto, nešto nas vuče da još ostanemo.

Ivan Crljen, VII. e
Oskar Bačić, VII. e
Željko Jozić, VII. e

HISTORIA EST RESTIS TEMPORUM,
LUX VERITATIS,
VITA MEMORIAE,
MAGISTRA VITAE,
NUNTIA VETUSTATIS.

POVIJEST JE SVJEDOK VREMENA,
SVJETLO ISTINE,
ŽIVOT USPOMENE,
UČITELJICA ŽIVOTA
I GLASNICA DAVNINE.

(CICERON)

Josip Knežević, VII. b

BEDEMI

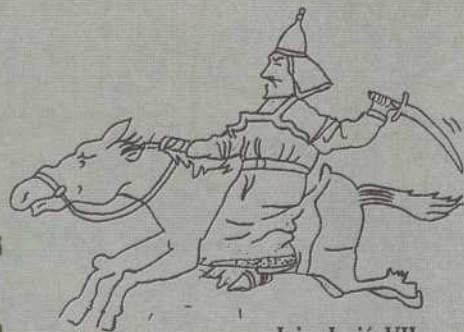
Od porušene stare Salone još su i danas vidljivi nekadašnji bedemi. Oni su u prošlosti služili za obranu grada. Građeni su od velikih kamenih blokova i pojačavani četverokutnim kulama. Samo na sjevernim salonitanskim bedemima nalazilo se stotinjak takvih kula, koje kasnije dobivaju pojačanja u obliku trokutastoga špica.

U mašti bedeme zamišljam kao snažne i velike divove. Vojnici su stajali s oružjem u rukama i pomno promatrali dolazi li im u susret neprijatelj. Zidine su se isticale svojom snagom i visinom, štiteći grad od uljeza.

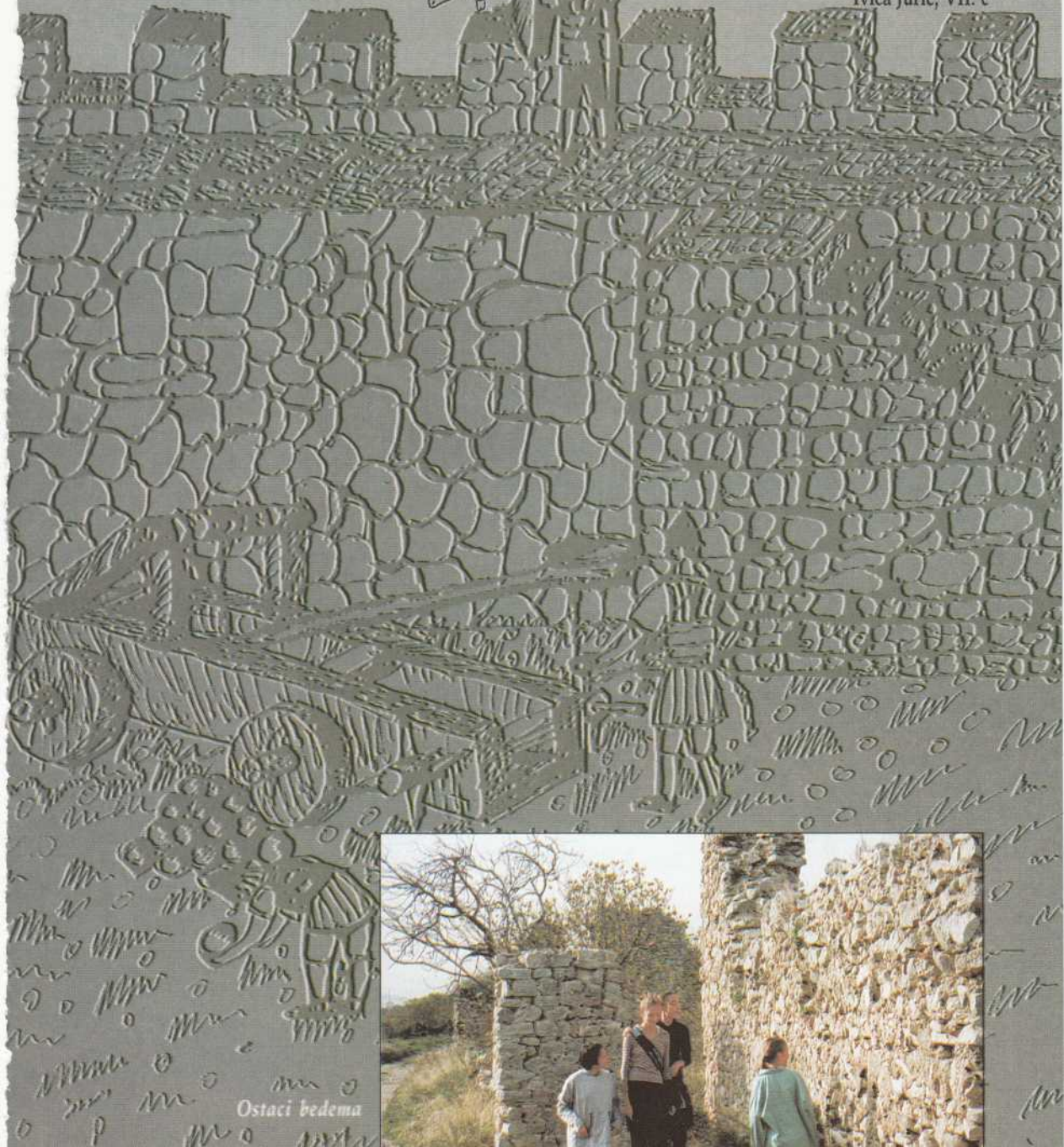
Početak dvadesetog stoljeća don Frane Bulić sjeverne bedeme uređuje kao šetnicu i daje im imena Put mira i Put rata.

Tihana Teklić, VI. e

Otvaraaaj vrata,
barbari!

Ivica Jurić, VII. c

Ostaci bedema

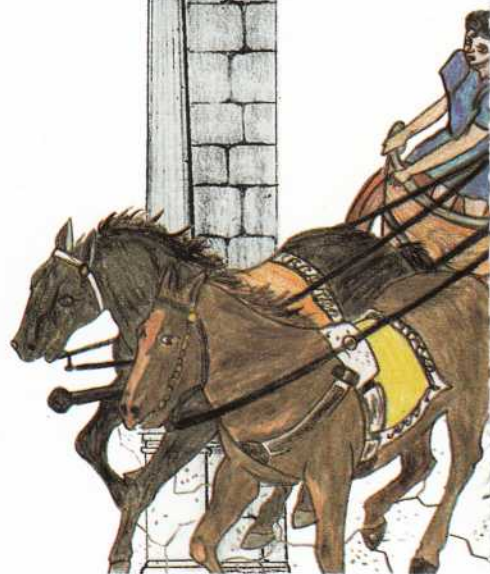
PORTA

*Koliko ih je
samo
prošlo?!*

Boris Božić-Kudrić, VII. c

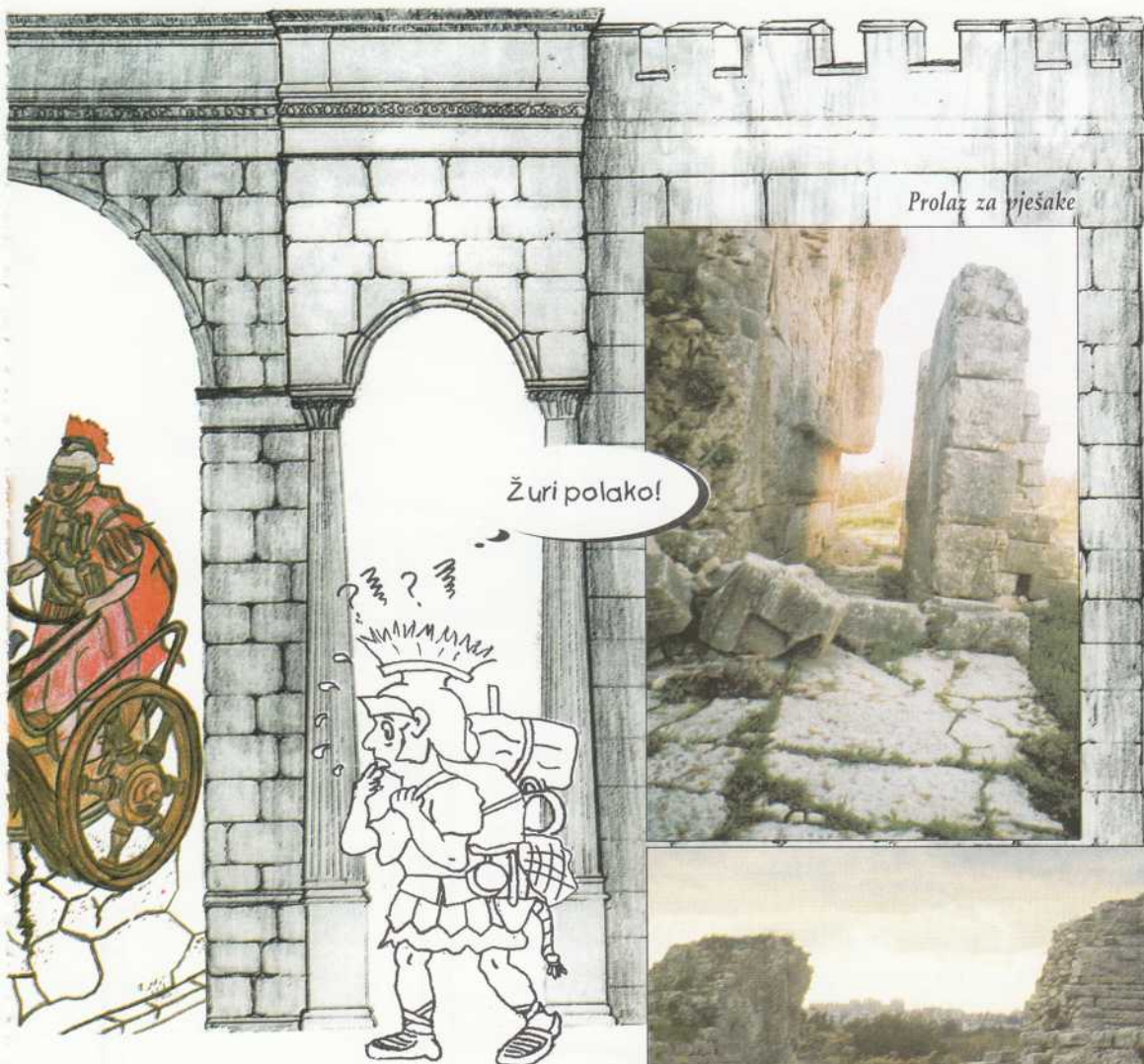

Vinka Bubić, VII. f

Porta Caesarea bila su istočna gradska vrata najstarijega dijela Salone. Sagrađena su početkom 1. stoljeća za vladavine cara Augusta. Sa strane su dva manja prolaza za pješake. U sredini je veći prolaz za kola od kojih se još vide tragovi u kamenu. Bila su to teška, široka vrata koja su stražari otvarali samo po potrebi. Građena su od velikih kamenih blokova kao i dvije osmerokutne kule, koje su pojačavale sigurnost ulaza u grad.

Iosip Knežević, VIII. b

CAESAREA

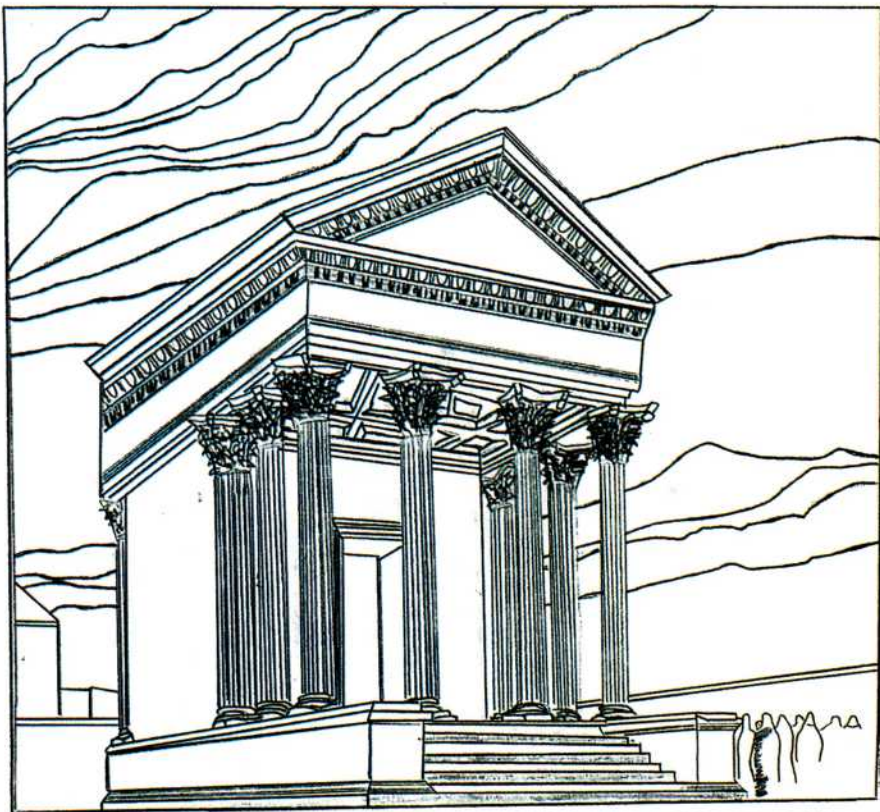
Ivica Jurić, VII. c

Nad njima su pronađeni ostaci amfora, posuda u kojima su bile rezerve vode u slučaju požara. Vide se i ostaci vodovoda. Porta Caesarea danas su dosta dobro sačuvana i uvijek su otvorena čestim posjetiteljima Salone.

Ivana Kulić, VI. c

Porta Caesarea danas

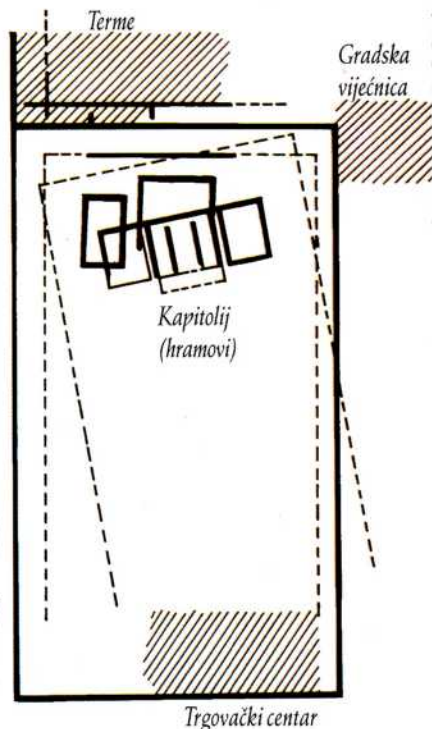
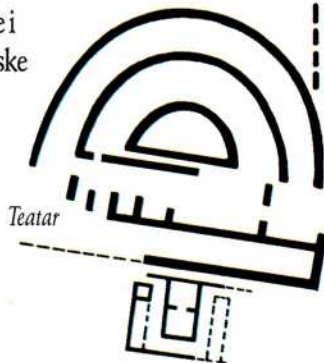

Antički hram - Andrijana Lendrić, VIII.f

FORUM

Nekadašnji salonitanski trg danas je obrastao gustim raslinjem i teško ga se zamjećuje. No, ako bismo se vratili u razdoblje starih Rimljana, tu je bilo vrlo živo i bučno. Trg, koji se tada nazivao forum, bio je središte političkoga, vjerskog i trgovačkog života Salone. To je najstarija jezgra grada. Na forumu su se ponajprije nalazila tri hrama - prvi je bio posvećen vrhovnom bogu Jupiteru, drugi njegovoj ženi Junoni, a treći božici Minervi koja je bila zaštitnica znanosti i umjetnosti, pa time i svih onih koji prenose i onih koji primaju znanja, a to su učitelji i učenici. Pored hramova, na forumu su se nalazile i druge značajne javne zgrade poput gradske vijećnice u kojoj su se donosile važne odluke, zatim trgovačko centra, terme itd.

Dolores Radošević, VIII. e
Andrea Pavela, VII. a

Raspored značajnih zgrada na forumu

Ulomak sarkofaga
s prikazom Silena

Mozaik s prikazom
morskog božanstva Tritona
iz namjesnikove palače
Vinka Bubić, VIII. f

Našemu điru nema kraja

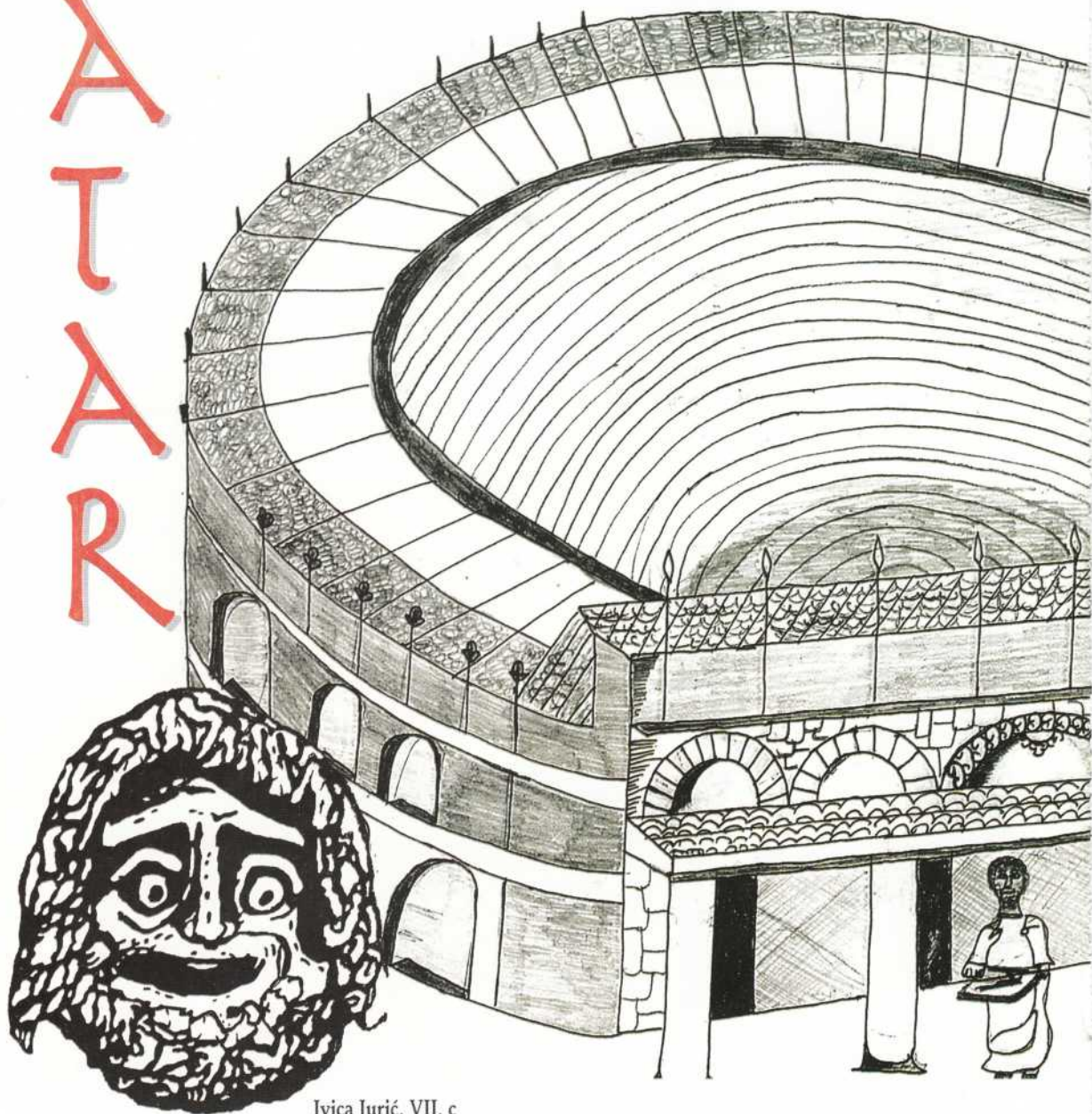

TEATAR

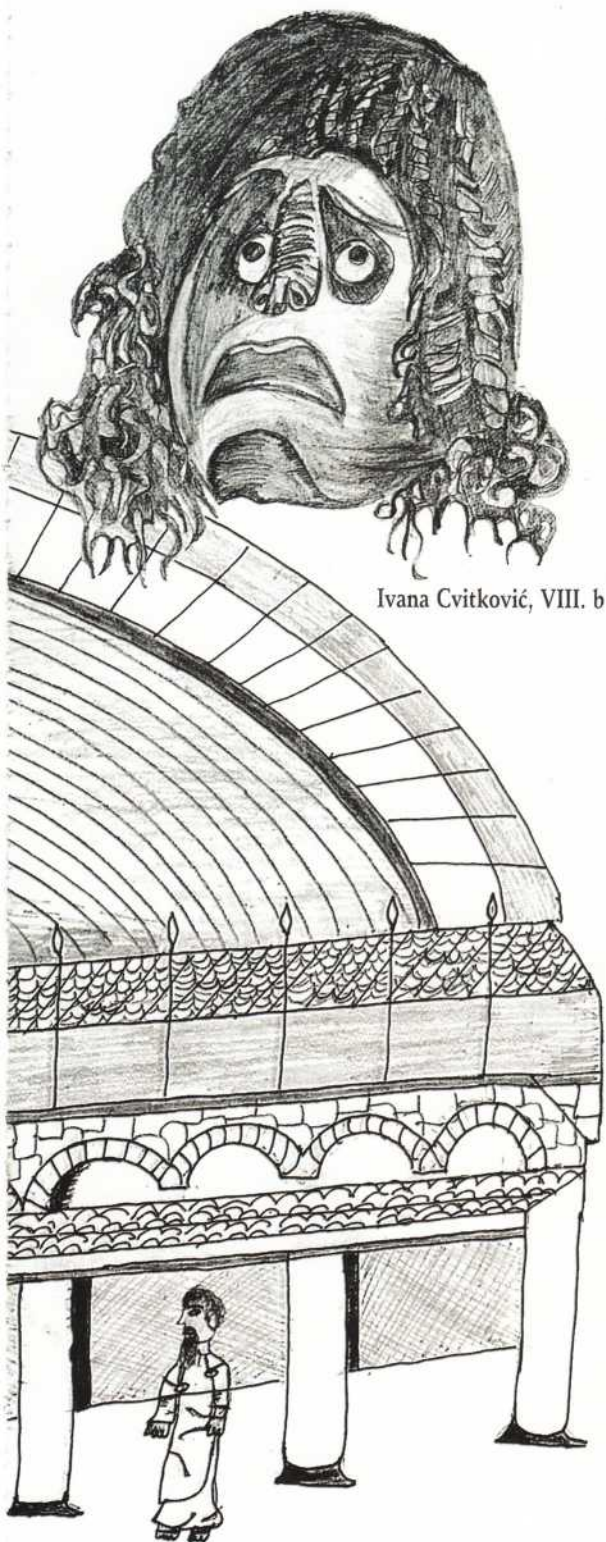

Oslobodite se
barbarskog duha,
za teatar,
imajte sluha!

Ivica Jurić, VII. c

Ivica Jurić, VII. c

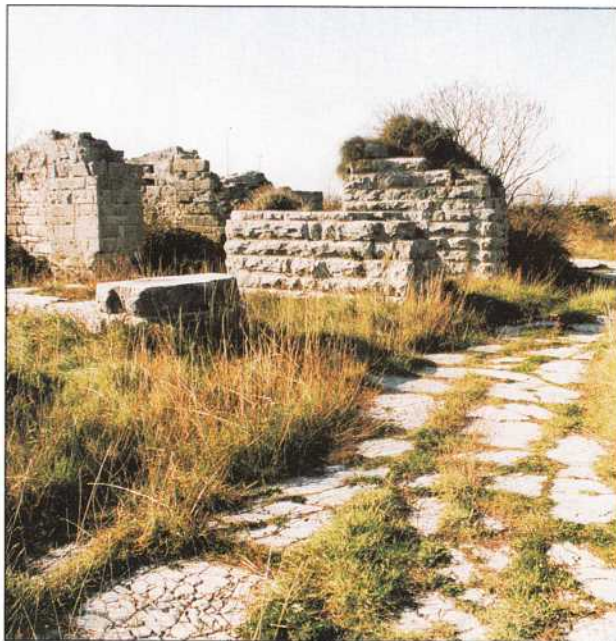
Ivana Cvitković, VIII. b

Antički teatar - Ivana Kulić, VI. c

Zabava je uvijek bila bitan dio ljudskoga života. U rimsko doba svaki značajniji i veći grad imao je teatar, pa tako i Salona. Salonitanski teatar izgrađen je u 1. st. poslije Krista u blizini foruma. To je građevina eliptičnog oblika, s kamenim sjedištima i pozornicom u sredini. Na njoj su glumci u određenim kostimima i maskama izazivali vesele i tužne osjećaje u gledatelja uz zvuke citre ili frula. Teatar je bio važan u životu ondašnjih ljudi jer tada nije bilo kina, televizije ili videa. Uglavnom je bio namijenjen bogatijem i obrazovanijem sloju ljudi. Na žalost, ostaci teatra slabo su očuvani, a jednim dijelom preko njega ide i stara cesta za Kaštelu.

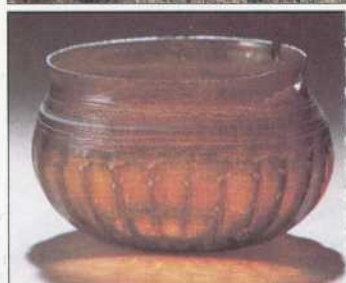
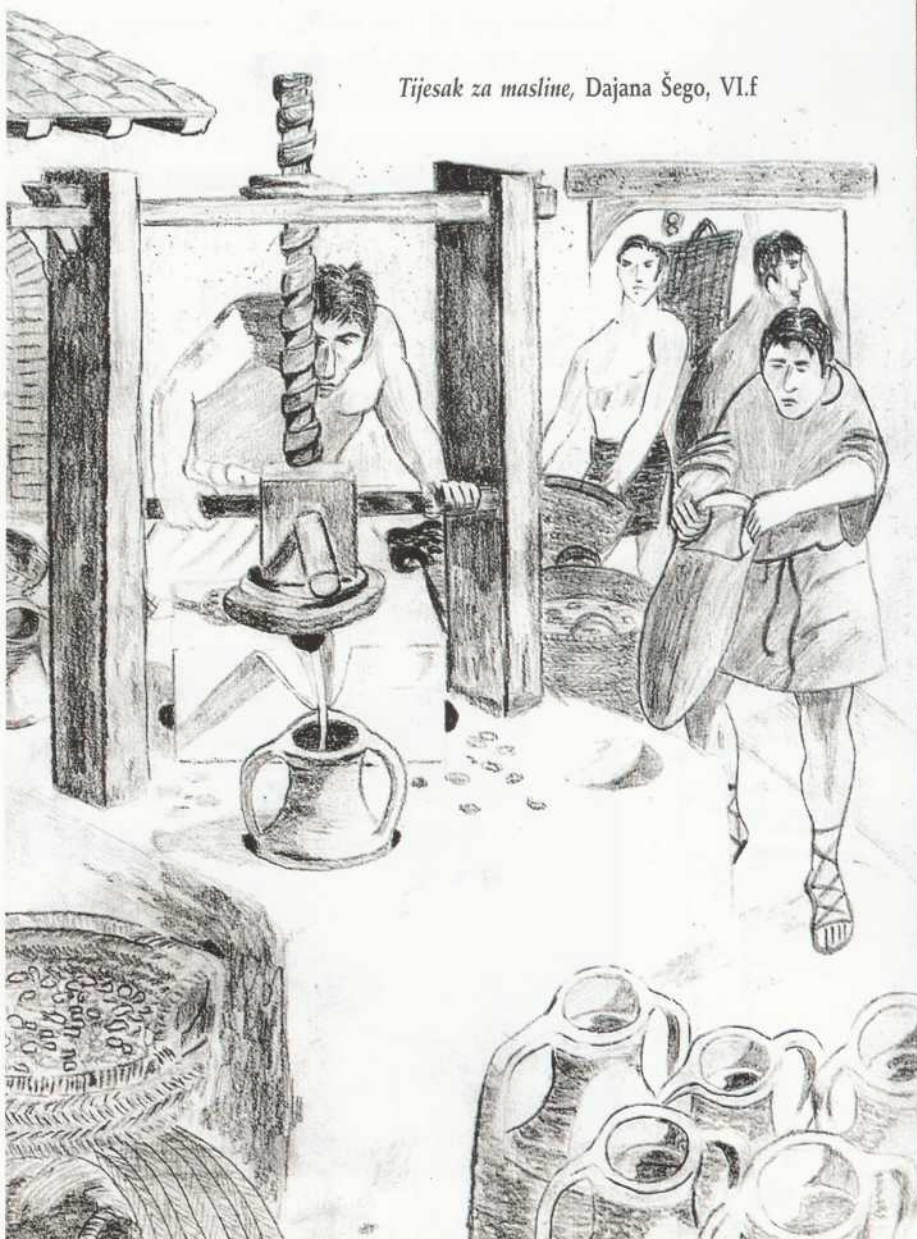
Nikolina Matas, VIII. a

Ostaci teatra s gradskom ulicom

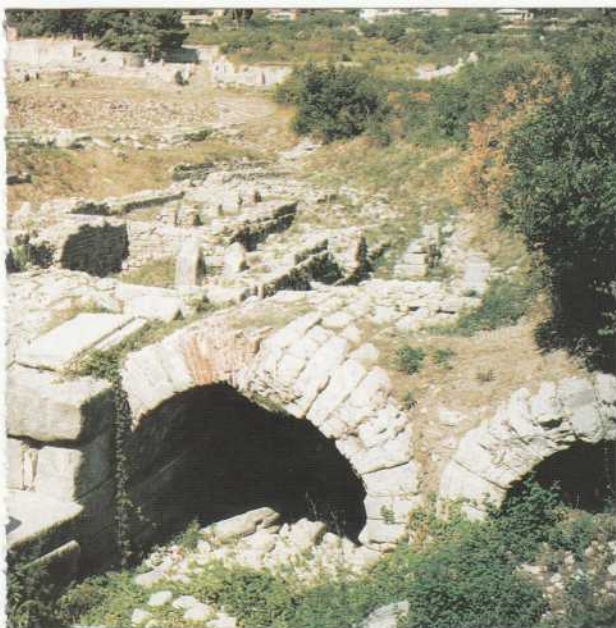

PET MOSTOVA

Tijesak za masline, Dajana Šego, VI.f

Antičko staklo iz Salone

Rimski most nazvan Pet mostova

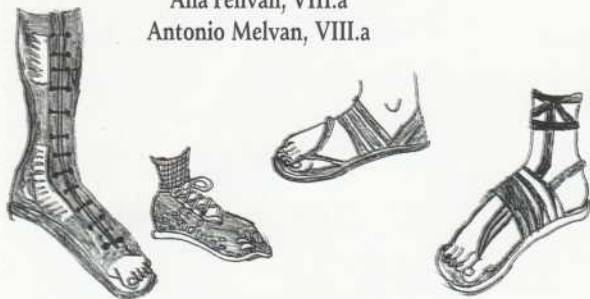
Dio Salone nosi naziv Pet mostova zbog pet kamenih lukova na kojima je nekada bio most. Kroz njih je protjecao jedan rukavac rijeke Jadro. Na mjestu tih današnjih ruševina nalazila se radionica tekstila.

Salona je inače bila poznati trgovačko-obrtnički centar koji je privlačio stanovnike iz ostalih dijelova Carstva. Poznate su i radionice metala, stakla, keramike, opeke i crijepova, mozaika, oružja, kovnice novca, klesarske i druge.

Rina Bralić, VII. d

GAZIMO SNIJEG,
TOPIMO LED,
PRAŠINU PRAŠIMO,
ALI - ELEGANTNO!

Ana Pelivan, VIII.a
Antonio Melvan, VIII.a

SALONITANKE!
ZAR S TAKVOM FRIZUROM U TEATAR?!
POVJERITE SVOJE DIVNE
GLAVE NAŠOJ BRIZI!
NE SVIĐA LI VAM SE VAŠA KOSA,
NUDIMO NAŠE IZUZETNE - VLASULJE!

POSEBNA PONUDA -
ZA 4 VLASULJE DOBIJETE 2 VLASULJE
BESPLATNO U HIT BOJAMA -
LJUBIČASTOJ I VATRENOCRVENOJ!
BUDITE INN, BUDITE DRUGAČIJI!
POSJETITE VLASULJARSKI SALON
VARIUS KOD
PORTE CAESAREAE!

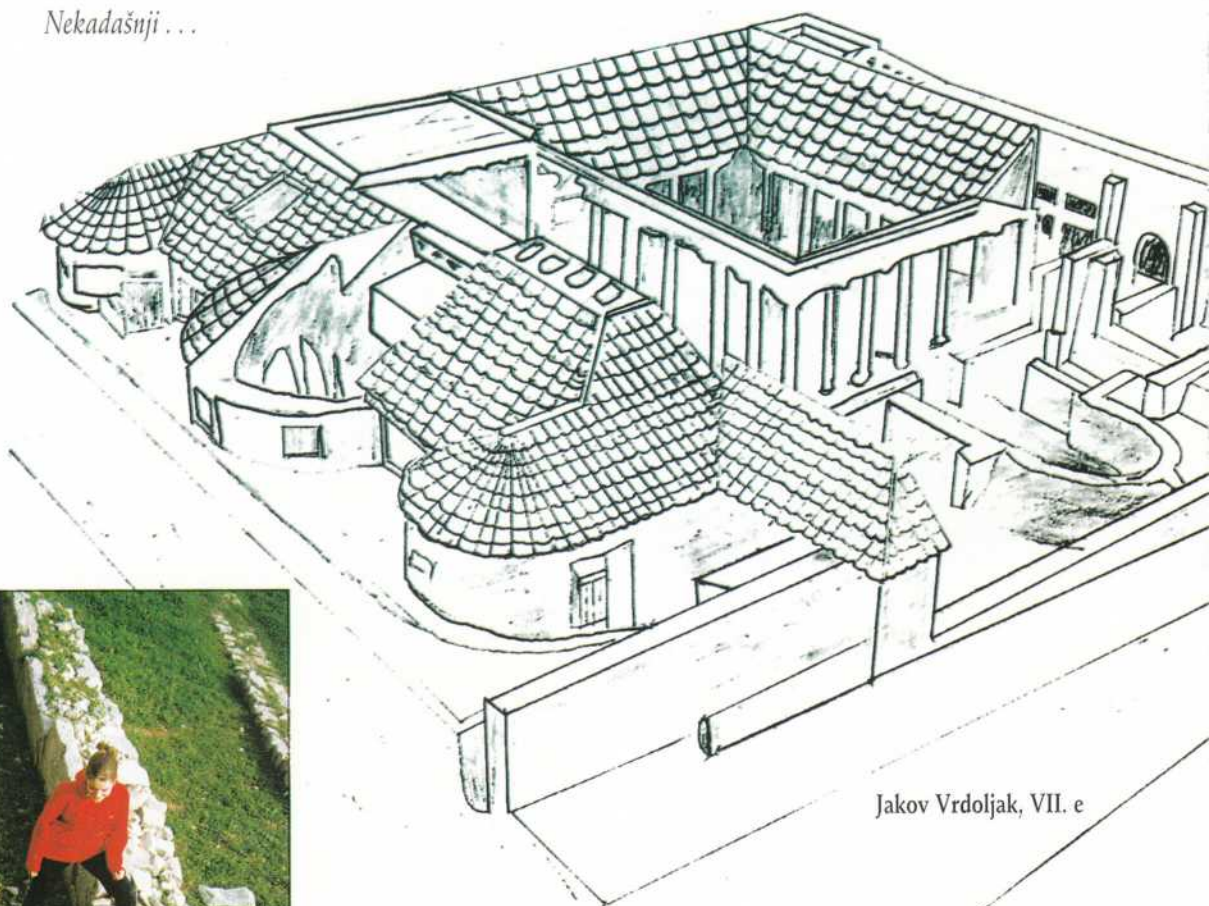
Jelena Rogulj, VIII.a, Dina Bralić, VIII.a

Keramičar, Ana Radić, VIII. a

SVE VRSTE OBUĆE
PO NAJPOVOLJNIJOJ
CARSKOJ MODI
NUDIMO SAMO MI!
KRAJ GRADSKIH TERMI

Nekadašnji...

Jakov Vrdoljak, VII. e

*Kanal salonitanskoga vodovoda
(12.000m³ vode u 24 sata)*

... i današnji izgled termi.

TERME

U koje ću terme
danas poći?

Terme su bile javna kupališta. Bilo ih je više u Saloni, a najsačuvanije su one istočno od gradske bazilike. Sagrađene su krajem 2. i početkom 3. stoljeća poslije Krista. Imaju više prostorija, dvorište s trijemom na stupovima, svlačionice, bazene s toplom i hladnom vodom, te saune za mršavljenje gdje su bucmasti ljudi nepotrebne kilograme pretvarali u znoj. Posebnu zanimljivost predstavlja zagrijavanje ove građevine toplim zrakom.

Međutim, terme su, osim rekreacijske namjene, bile i značajno okupljalište ljudi za druženje i razgovor. Kada su kršćani prevladali u Saloni, obojili su unutrašnje zidove koje su do tada bile oslikane freskama i postavili kršćanske simbole kao nagovještaj novoga vremena.

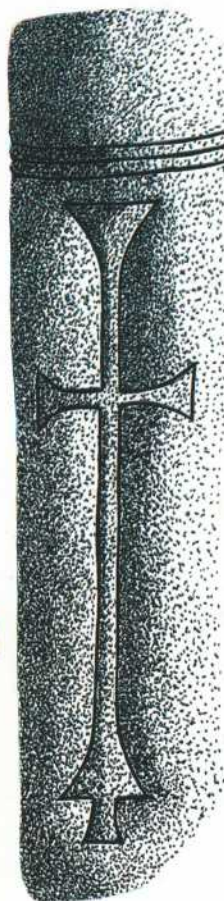
Adela Kolak, VIII. a

HLADNE ZIME SPUŠTAJU
SE S KLISA U SALONU
HLADNO VAM JE ?
ŽELITE SE UGRIJATI?!

TOPLI ZRAK ISPOD VAŠEG
PODA GRIJAT ĆE VAS,
SAMO AKO VI TO ŽELITE,
CENTRALNO GRIJANJE
PRUŽIT ĆE VAM
POTPUN UŽITAK.

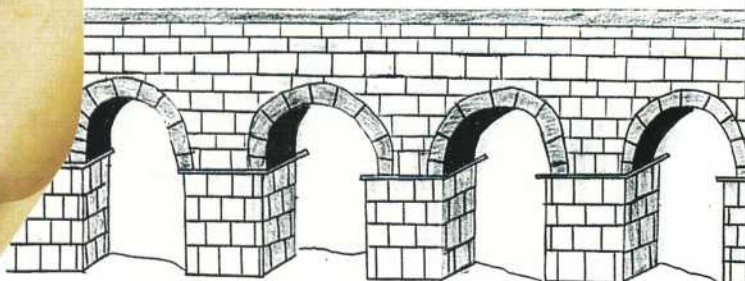
IZABERITE SAMI TERME
KOD GRADSKJE BAZILIKE.

Josipa Babić, VIII. f

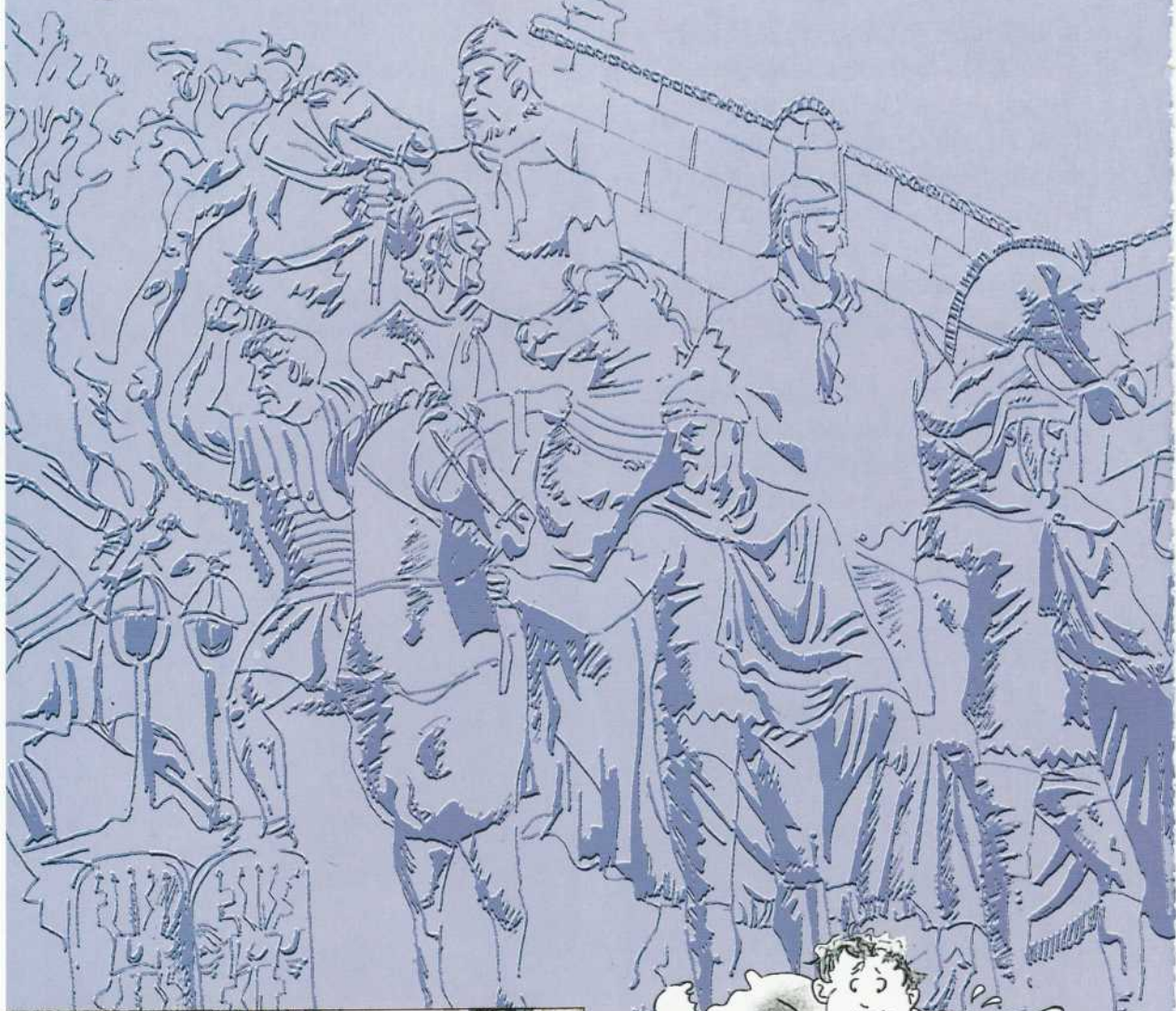
Ivica Jurić, VII. c

Pilastar s križem -
postavljen u termama,
Denis Katić, VIII. f

Tihana Teklić, VI. e

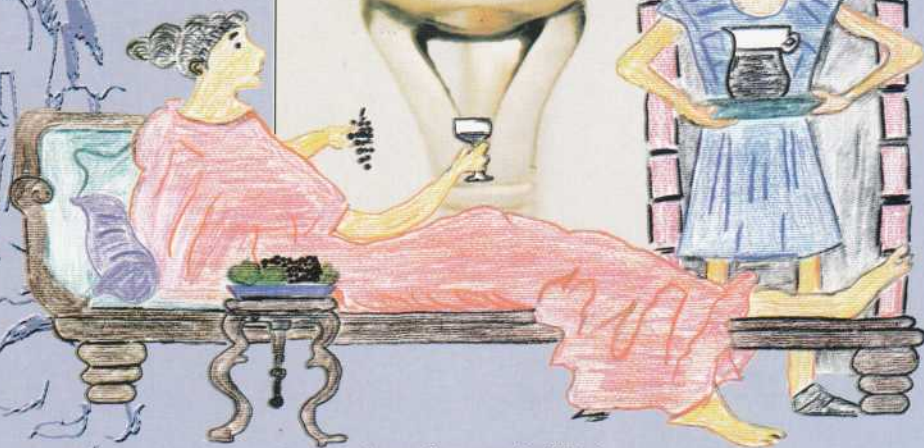
SALONITANSKA

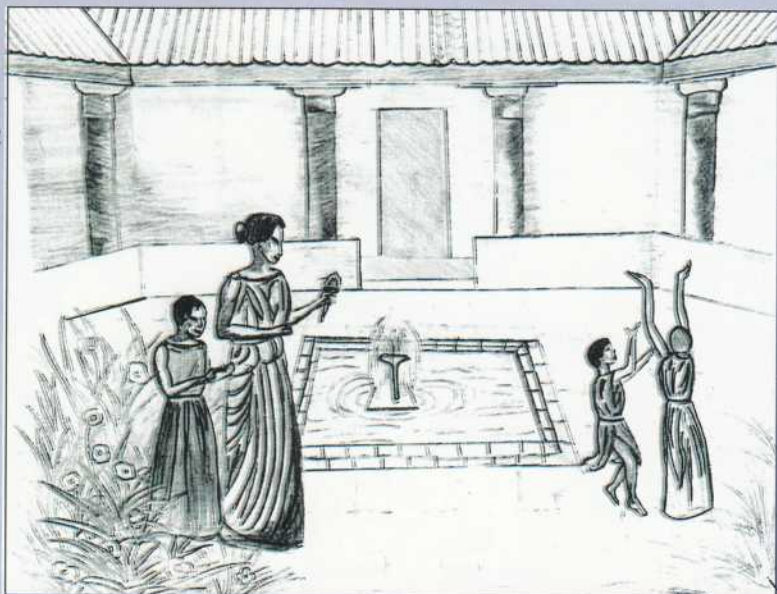
Ivica Jurić, VII. c

Konačno predah!

I dem u posjet Aureliju.
Pripremi mi prstenje,
ukosnice, ogrlice,
narukvice i bočice
s parfemom.

Lovro Gavranović, VII. d

Vedran Radoja, VIII. e

Obiteljska svakodnevnica

SVAKODNEVNICA

M oji vršnjaci i ja često se odemo igrati među ostatke nekadašnjeg amfiteatra, a da i ne znamo njegovu vrlo zanimljivu povijest. Sagrađen je u 2. st. poslije Krista i takav je ostao sve od 17. st. kada ga je mletački providur Leonardo Foscolo dao srušiti jer su se Mlečani prepali da bi mogao Turcima poslužiti kao jaka utvrda. Danas je amfiteatar puka suprotnost nekadašnjemu. Sada se djeca bezbrižno igraju po njegovim ostacima, a prije su se u toj građevini odigravale igre života i smrti. U to doba je 16.000 gledatelja uživalo u bitkama gladijatora, gdje se borio čovjek protiv čovjeka i čovjek protiv zvijeri. Na tome "stadionu smrti" ljudi su često gubili svoje živote, a kao dokaz pronađeni su nadgrobni spomenici nekadašnjih gladijatora npr. Cirint je izgubio život u svome drugome okršaju, a Amabilis je preživio 13 okršaja i umro prirodnom smrću. Zanimljivo je to što je amfiteatar svojom veličinom, tj. visinom većom od 20 m, služio kao bedem na sjeverozapadnoj strani Salone. Preporučujem vam da posjetite amfiteatar i proučite njegovu povijest.

Maja Podrug, VIII. a

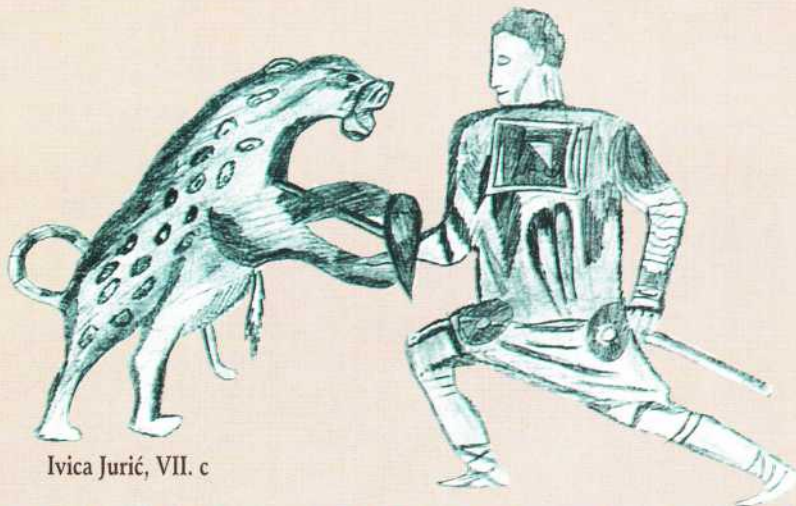
Znate li...
 ... da su mnogi
 gladijatori nakon
 smrti spaljivani.
 Pronađene su urne s
 njihovim pepelom.
 Natpisi govore da su
 gladijatori rano
 umirali - u dobi oko
 dvadeset godina...

Ante Babić, VIII.d

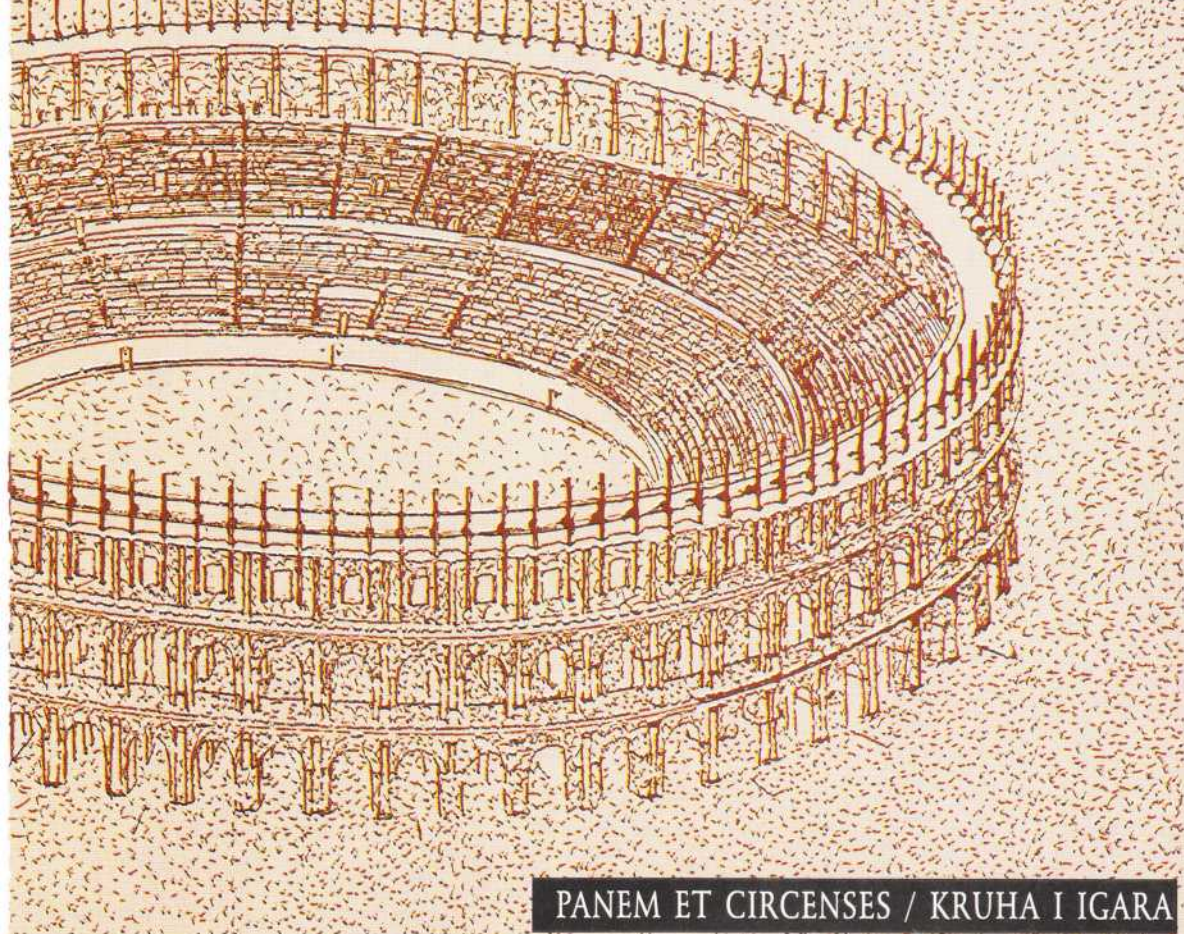
A M F

Ivica Jurić, VII. c

I T E A T A R

PANEM ET CIRCENSES / KRUHA I IGARA

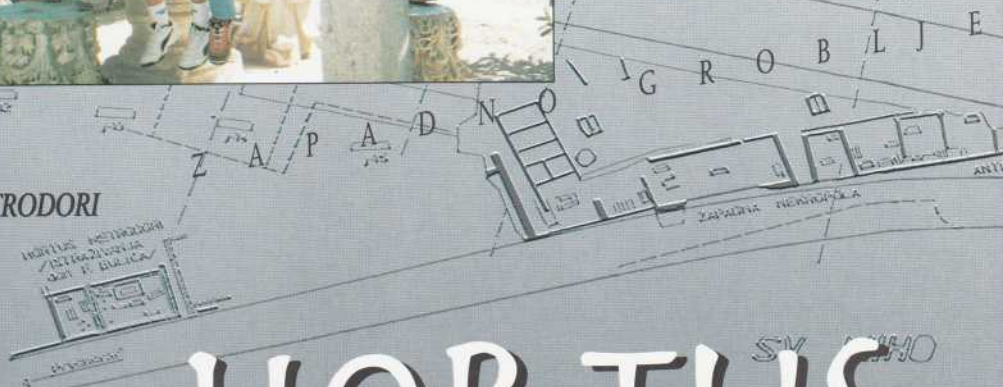
Kamena urna u obliku pletene košare

HORTUSMETRODORI

HORTUS METRODORI
METRODORI
DOL. P. BLAČICA

HORTUS

Groblje se nalazi uz amfiteatar, pa su tu pokopani i gladijatori. Naime, pronađene su urne s njihovim imenima. Na žalost, veliki dio ovoga groblja prekrila je tzv. zaobilaznica.

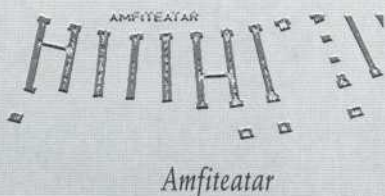

Jantarna figurica Erota na labudu

Sa zapadne strane Salone, odakle je cesta vodila prema Trogiru, pronađeno je najstarije antičko groblje. Zidovi oko groblja bili su građeni od velikih kamenih blokova.

Marko Vrdoljak, VIII. e

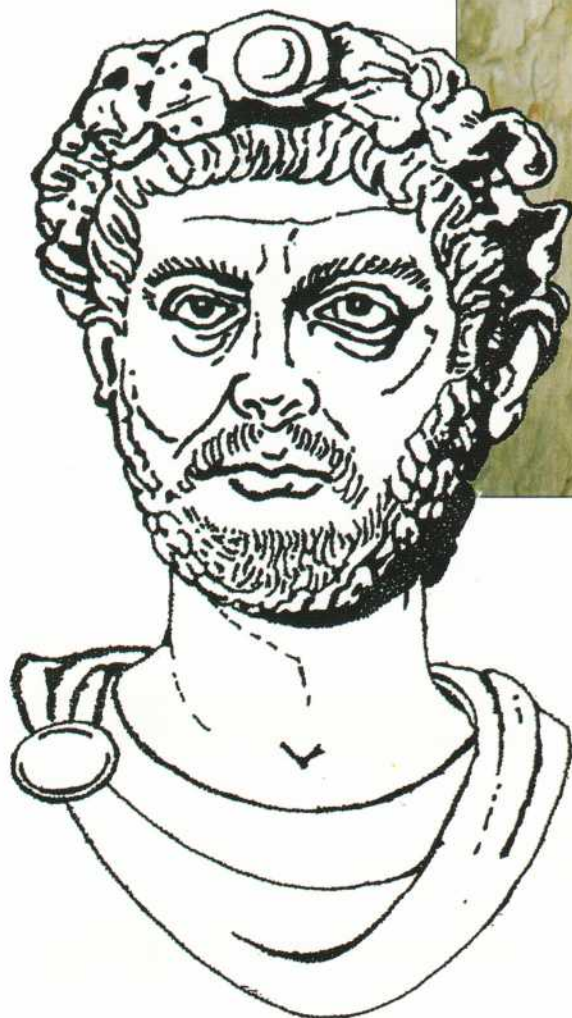
Amfiteatar

Zapadna vrata grada

Antička cesta za Trogir

METRODORI

U povijesti je Dioklecijan poznat kao veliki reformator Rimskog Carstva, ali i kao progonitelj kršćana. Njegov prvi proglas o progonstvu izdan je 303. godine, kada je dao porušiti crkve, zaplijeniti svete knjige, skinuti s državnih položaja kršćane te izričito zabranio oslobađanje

Car Dioklecijan, Nena Kolak, VIII. e

robova - kršćana. Požar carske palače u Nikomediji potaknuo je drugo i treće progonstvo kršćana. Četvrtim proglasom 304. godine osudio je na smrt svakoga kršćanina koji bi odbio pokloniti se

Novac s likom cara Dioklecijana

DIOKLECIJANOVI

Ljubica Pavela, VIII. c

Marin Kljaković - Gašpić, VII. c

Ostaci prvoga kršćanskog objekta

rimskim poganskim bogovima. Tada nastaje strašni pokolj kršćana u čitavome Carstvu. Povijesna svjedočanstva govore kako su kršćani hrabro išli u smrt i nepokolebljivo svjedočili vjeru u Isusa Krista. I u Saloni se te godine također progone kršćani. Među ostalima, u amfiteatru je pogubljen biskup Dujam, koji je bio na čelu kršćanske zajednice u tome gradu. Mučeničkom smrću umrli su i Anastazije, svećenik Asterije, đakon Septimije, četiri vojnika iz Dioklecijanove garde i ostali neznani.

Jakov Brko, VIII. b

PROGONI KRŠĆANA

BISKUPSKO

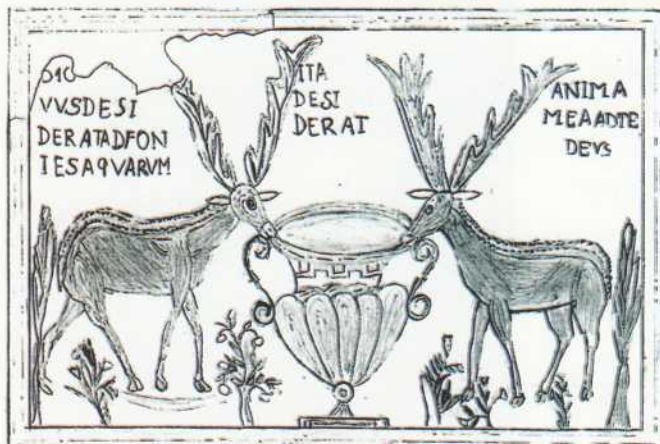

Vinka Bubić, VII. f

Biskupsko sjedište obuhvaća više građevina - dvije bazilike sa zajedničkim predvorjem, krstionicu, biskupovu palaču i ostale prostorije za pripremu i podjelu svetih sakramenata.

Izgrađene su u neposrednoj blizini privatne kuće u kojoj su se potajno okupljali prvi kršćani. Na žalost, od tih građevina sačuvani su samo prizemni ostaci.

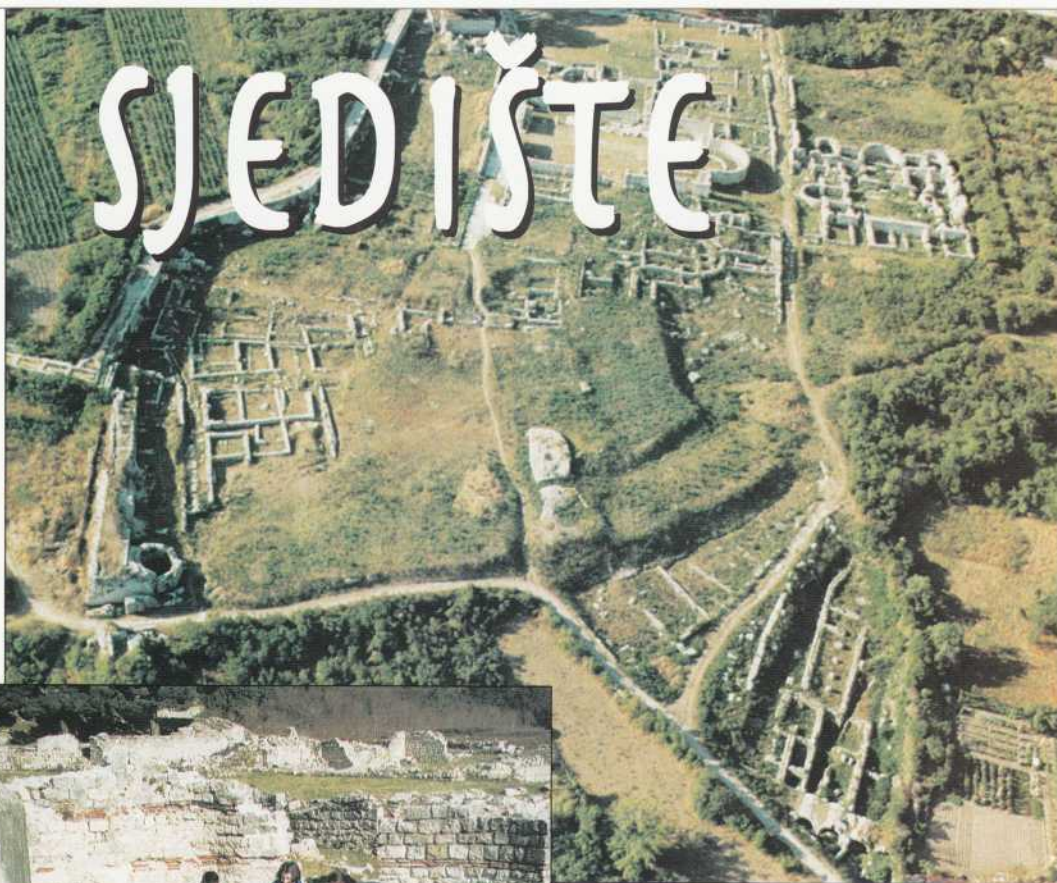
U predvorju

Približavajući se krstionici, koje se oktogonalni oblik prepoznaje i danas, vidjeli smo u sredini krsni zdenac u obliku križa u kojemu su se krstili odrasli ljudi, dakle drugačije nego danas. Nakon krštenja novi kršćani primili bi od biskupa sakrament krizme u

Crtež mozaika s prikazom dvaju jelena iz dvorane za krizmanje, Antonio Meštrović, VIII. b

SJEDIŠTE

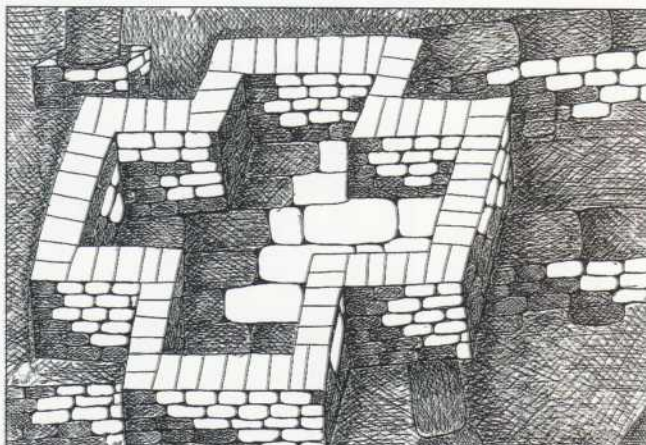

S njezine južne strane ostaci su bazilike, križnog oblika, koju je dao sagraditi biskup Honorije u 6. stoljeću.

Anita Čavka, VIII. b

U krstionici

prostoriji gdje je pronađen prelijepi mozaik dvaju jelena s natpisom "Kao što košuta žudi za izvorom vode, tako duša moja čezne, Bože, za Tobom". Silazeći strmim stubama, baš kao što su i prvi kršćani u bijelim haljinama kročili istim putem, ulazimo u predvorje, a potom u salonitansku katedralu posvećenu Kristu iz 5. stoljeća.

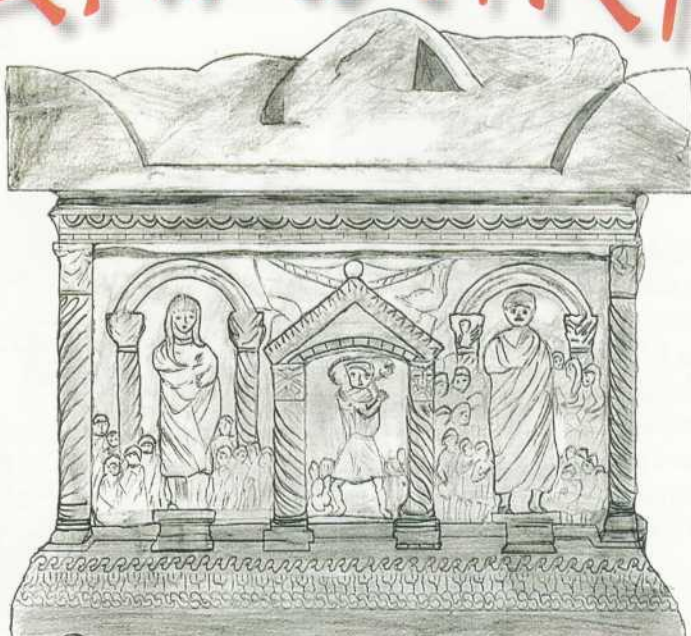
Krsni zdenac - krstionica, Neda Rajić, VIII. f

"Oko se gubi među stotinama sarkofaga i grobova..."
(don Frane Bulić)

Dragan Kljaković-Gašpić, VIII. f

MANASTIRINE

Sarkofag
s prikazom
Dobrog pastira

Josipa Lončar, VII. f

Ostaci bazilike i groblja na Manastirinama

Šetajući Manastirinama, naizgled samo ruševinama starokršćanskoga groblja, počele smo tek nedavno otkrivati njihov značaj. Na ovome mjestu 304. godine pokopan je sv. Dujam, salonitanski biskup. Nakon što je pogubljen u amfiteatru za Dioklecijanovih progona

kršćana, njegovo je tijelo jedna pobožna salonitanska obitelj potajno pokopala na groblju - današnjim Manastirinama. Car Konstantin dopustio je 313. godine Milanskim ediktom slobodno ispovijedanje kršćanske vjere. Od tada se oko groba sv. Dujma razvija kršćansko groblje, jer su vjernici Salone htjeli biti pokopani što bliže svome uzoru - mučeniku. Zato na ovome groblju kao da vlada neopisiva gužva - tu nalazimo brojne sarkofage i zidane grobnice.

Vedran Radoja, VIII. b

Svijećnjak

Uvijek

tajanstvena

i zanimljiva

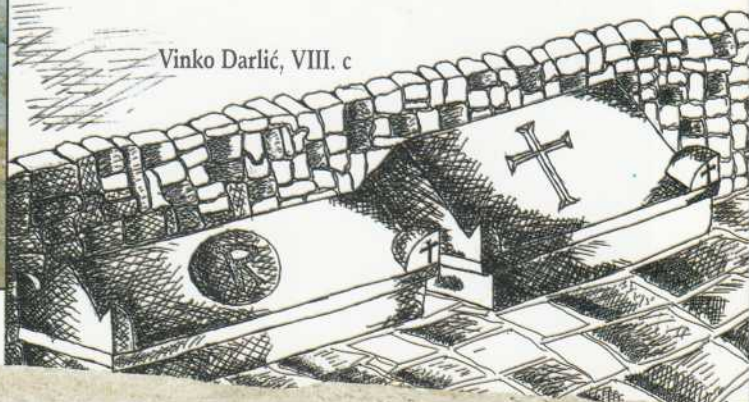

DOM

BYLAD

SALONA

Vinko Darlić, VIII. c

Ostaci nadvratnika bazilike s natpisom
"Bože naš, budi milostiv rimskoj državi"

Sarkofag s natpisom opatice Ivane

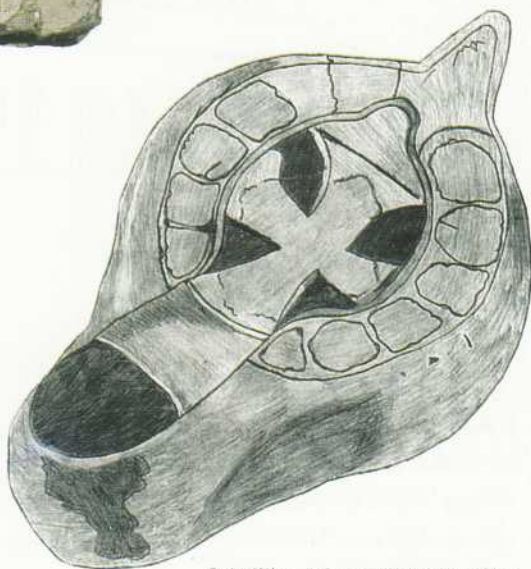
Na mjestu ukopa sv. Dujma podignuta je i bazilika krajem 4. i početkom 5. stoljeća.

U njoj su pokopani salonitanski biskupi Gajan i Simferije, pored sarkofaga martira Septimija. Iznad njih je glavni oltar kao središte euharistijskog obreda. Na ovome groblju ima sarkofaga u kojima su pokopana i djeca, kao što je onaj djevojčice Euzebijje. Na žalost, razni su barbari sarkofage razbijali i pljačkali.

Mia Lukić, VII. e

Loredana Borožan, VII. a

← Ulomak grobnoga natpisa sv. Duje i mjesto njegovoga počivališta u bazilici
Andrijana Lendrić, VIII. f

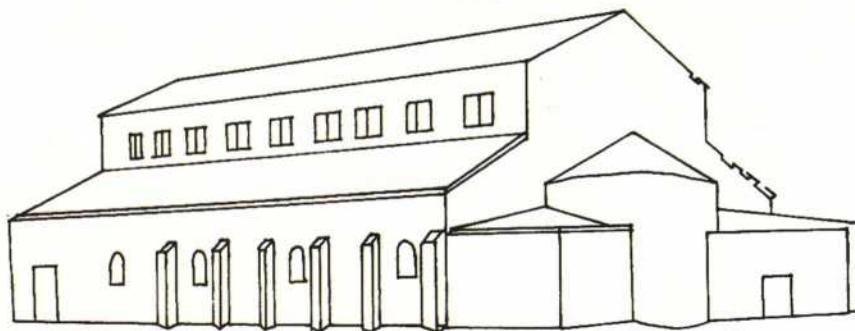

Svjetiljka, Jelena Ninčević, VII.c

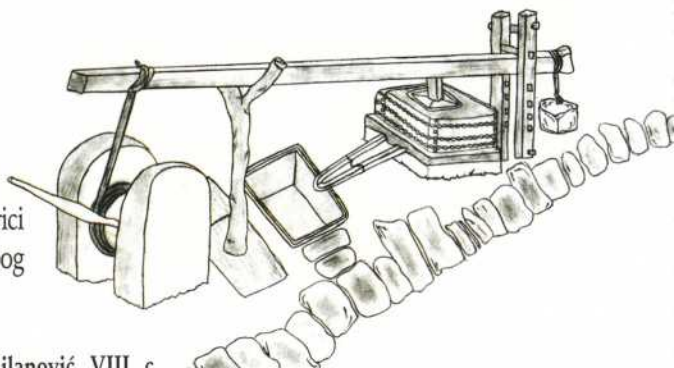
Ostaci bazilike...

KAPLJUČ

...a ovako je izgledala nekada

Najstarija od velikih salonitanskih grobljanskih bazilika jest ova Pet mučenika, koju po imenu obližnjeg potoka zovemo Kapljuč. Posvećena je petorici kršćanskih mučenika, svećeniku Asteriju i četvorici vojnika Dioklecijanove tjelesne straže, koji su zbog ispovijedanja svoje kršćanske vjere pogubljeni

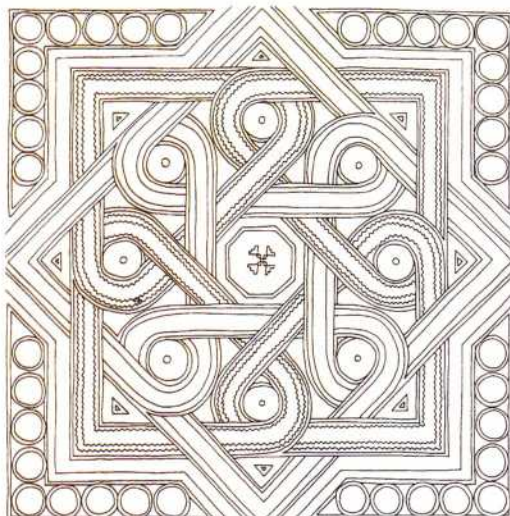
Marusinac danas

MARUSINAC

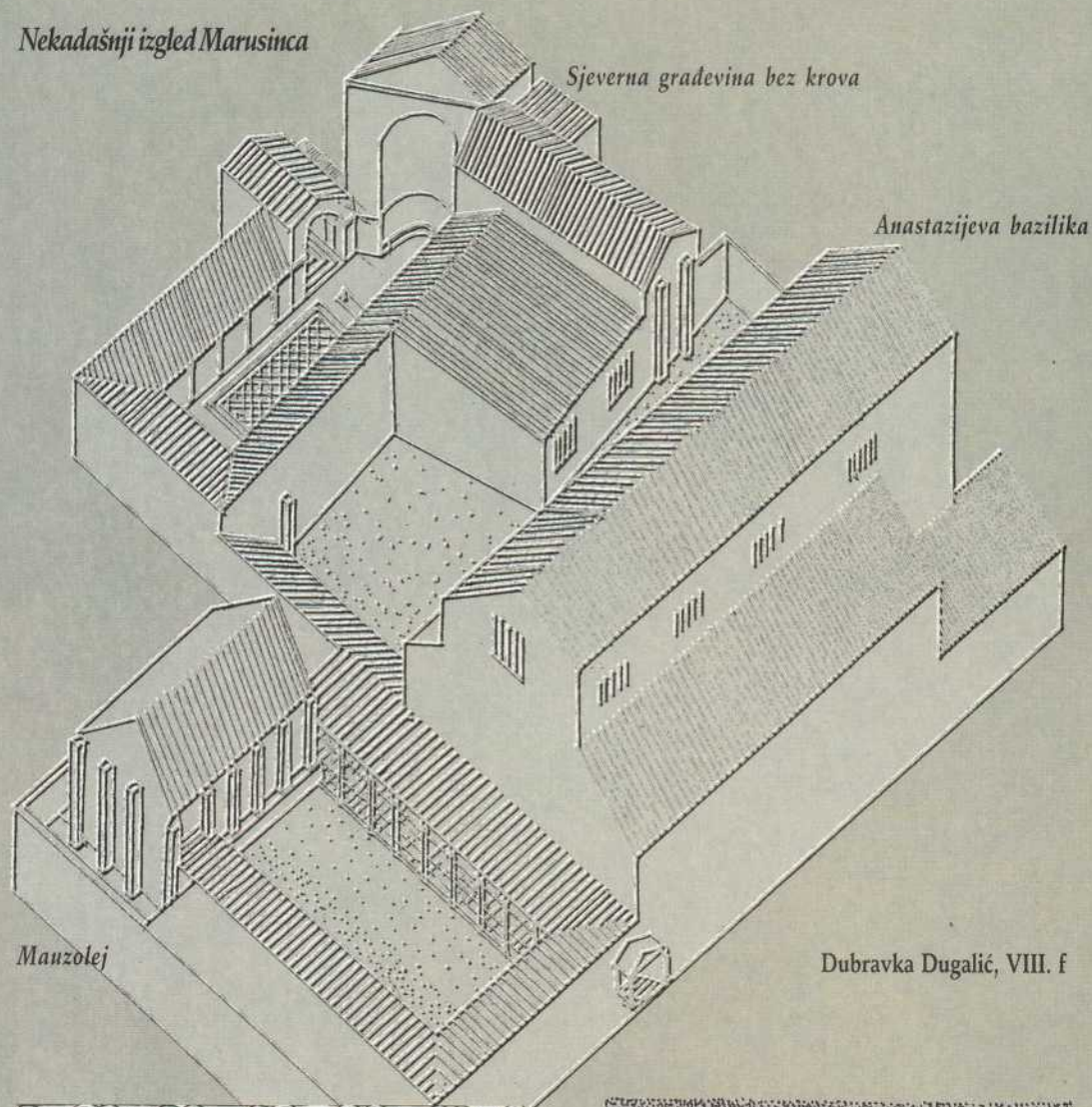
Salona se sastoji od mnogo povijesnih lokaliteta. Među njima je i starokršćansko groblje Marusinac. Tu je 304. g. poslije Krista pokopan mučenik sv. Anastazije na posjedu pobožne Asklepije. Na tome je mjestu počelo nicati kršćansko groblje. Kasnije je izgrađena trobrodna bazilika, a do nje druga građevina bez krova. Marusinac je bio i ostao razlog divljenja. Pomalo obrastao travom, ne dopušta nam pristup, ali mi ipak naziremo njegove očuvane ostatke. Svaki kamen ima svoju povijest i mi djeca ćemo sačuvati Marusinac da se nikad ne zaboravi njegovo postojanje.

Ivana Kulić, VI. c

Crteži mozaika iz bazilike

Nekadašnji izgled Marusinca

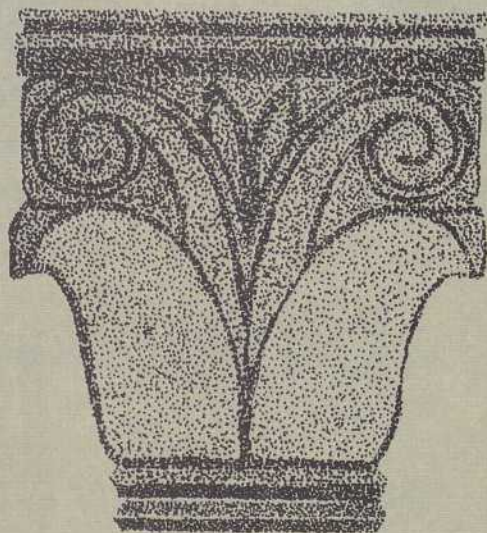

Sjeverna građevina bez krova

Anastazijeva bazilika

Mauzolej

Dubravka Dugalić, VIII. f

Stipe Domazet, VIII.f

PAD

Vinka Bubić, VIII. f

SALNE

*Rušilo se
i ognjem*

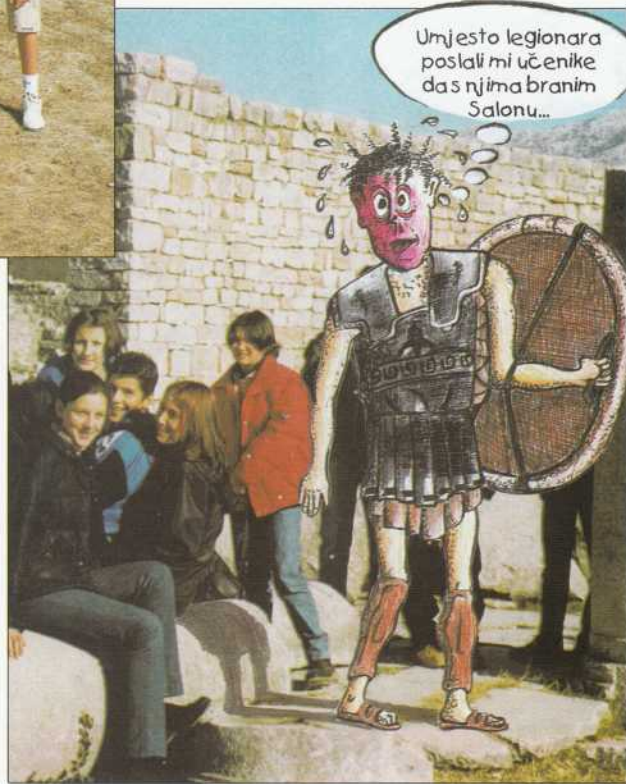
i mačem!

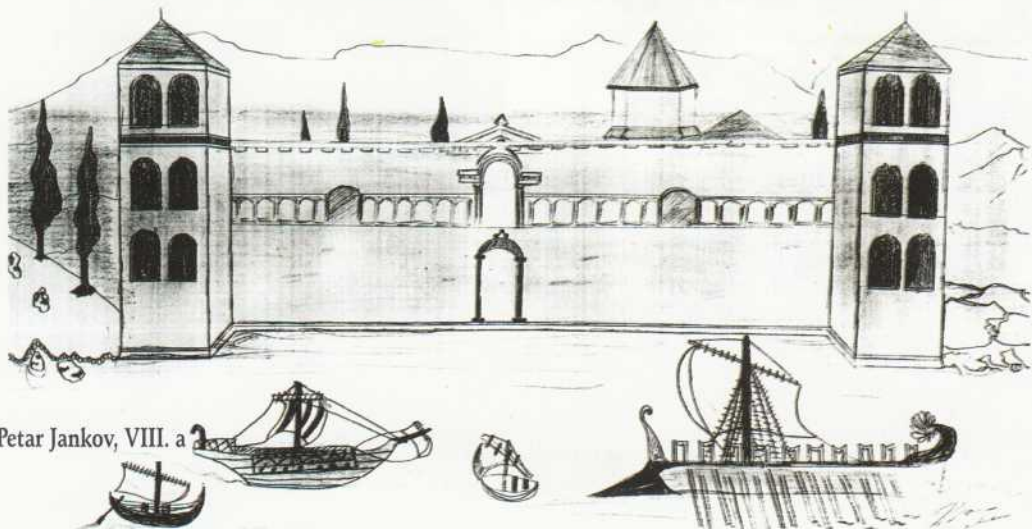
nekadašnjih građevina, a posebno upadaju u oči probušeni i opljačkani grobovi. To je bio očiti primjer ljudskoga divljaštva.

Josipa Lončar, VII.f
Jelena Radić, VII.f

Nije nam nikada bilo jasno kako su nemilosrdni Avari i Slaveni uspjeli razoriti Salonu početkom 7. stoljeća. Oni su sigurno prije osvajanja imali plan, o kojemu nam govori car Konstantin Porfirogenet: barbari su se odjenuli u rimske uniforme i na prijevaru ušli u grad. Sigurno je bilo mnogo ubijenih i ranjenih stanovnika, a spasili su se oni koji su pobjegli u Dioklecijanovu palaču i na otoke. Danas možemo samo nagađati što se tada uistinu dogodilo. U Salonu se još uvijek vide ostaci njezinih

Koliko se Salonitanaca sklonilo u Dioklecijanovoj palači ?!

Petar Jankov, VIII. a

*Najmladi među keramikom i mozaicima
u Arheološkoj radionici*

Evo i nas na terenu

ISTRAŽIVAČI

SALONE

I menovanjem don Frane Bulića 1883. god. za ravnatelja Arheološkoga muzeja u Splitu i upravitelja iskopina u Solinu započinju najslavniji dani arheologije na ovome području, koji će potrajati punih četrdesetak godina. U tome razdoblju don Frane stalno istražuje na terenu, piše znanstvene radove, prima putnike i provodi ih kroz iskopine. Salona, nekoć glavni grad rimske provincije Dalmacije sa 60.000 stanovnika, još jednom pokazuje svoje bedeme, građevine, ulice, groblja...

Nova otkrića u Saloni pobuđuju pozornost u Hrvatskoj i inozemstvu, pa zaista možemo reći kako je don Frane svojim znanjem i radom udahnuo novi život Saloni. Nakon don Franine smrti Salona je prepuštena šikari i novovjekovnom razaranju.

Don Frane Bulić, Nikolina Vučica, VIII.f

TUSCULUM

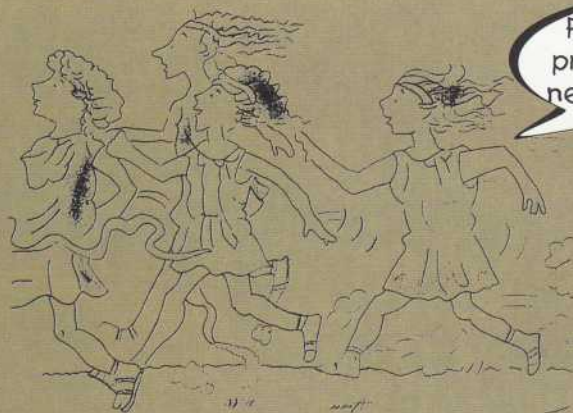

Tusculum Zvuči zanimljivo, zar ne? Pa, po mome mišljenju, na neki način i jest. U našim predivnim Starinama, kako ih mi danas nazivamo ili preciznije rečeno - u našoj antičkoj Saloni, uz mnogobrojna otkrića nalazi se i Tusculum. Ne, to nije otkriće, to nije nikakav kip ili nešto slično. Tusculum je nešto sasvim drugo. To je jedna vrlo dobro osmišljena manja zgrada, koju je krajem 19. stoljeća dao izgraditi don Frane Bulić. Zašto? Pa, najvjerojatnije zato da bi se imao gdje skloniti za nevremena, ako slučajno taj dan istražuje ili čak možda da nešto i prigrize. Tusculum je još služio i brojnim posjetiteljima koji bi došli razgledavati Salonu.

Anamarija Mikas, VII. e

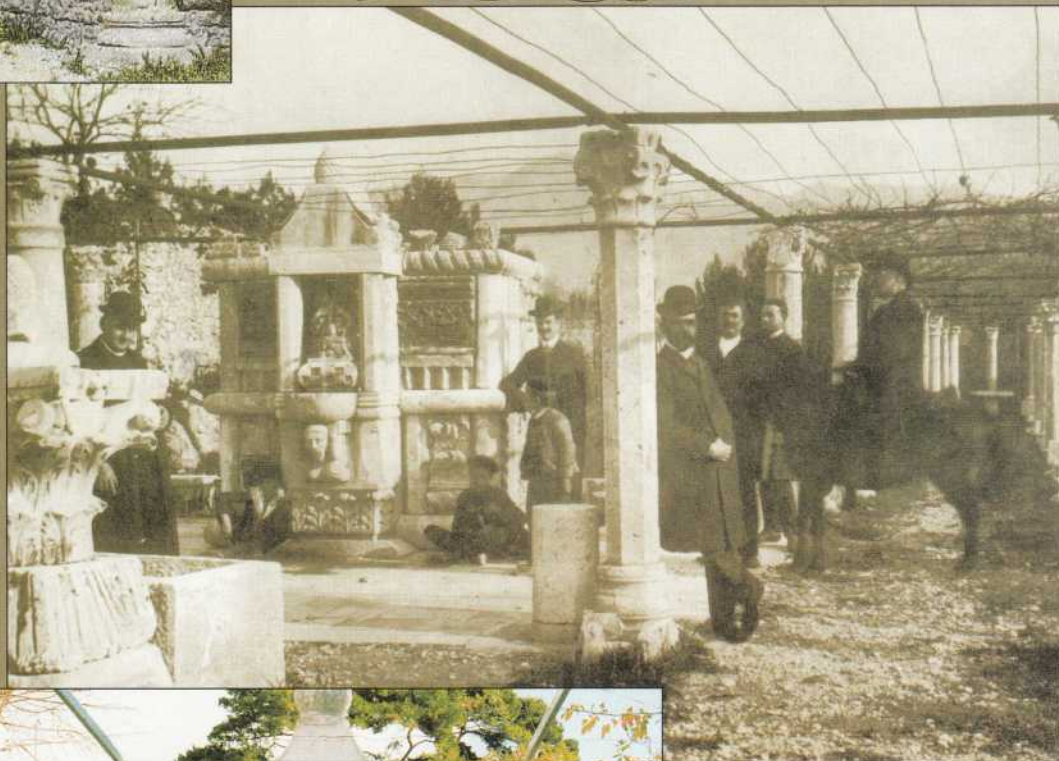
Miroslav Ivšek, VII. d

Povijesna grupa
pred Tusculumom,
ne gubimo vrijeme!

Ivica Jurić, VII. c

*Prije sto
godina i danas
na istome
mjestu!*

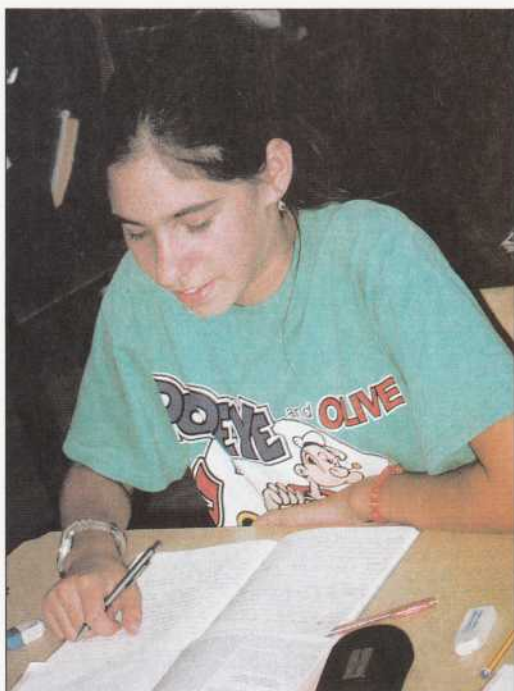

Naša poruka vršnjacima

Puno toga bih mogla reći o Saloni, tome gradu koji znači prošlost za sve ljude. Mislim da Salona kao neki spomen na prošlost zaslužuje više pažnje. Da sam ja istražitelj, i dalje bih nastavila iskopavati one stare ostatke grada. Voljela bih da mnogo turista posjeti taj grad, koji je ipak jedan od najvećih arheoloških nalazišta u Hrvatskoj. Zašto se Salona ne bi mogla malo bolje urediti i stvoriti onaj ugođaj prošlosti koja živi i diše u porušenome gradu?

Svaki put kad prođem Salonom pomislim na sve one ljude koji su živjeli u Saloni i trudili se da je izgrade. Odrasli ljudi kao da ne znaju što će sa Salonom ili kao da ne žele iskoristiti tu njenu ljepotu. Željela bih poručiti odraslima da malo bolje promisle o staroj Saloni i našim mogućnostima.

Helena Duvnjak, VII. f

**NE UNIŠTAVAJTE!
SAČUVAJTE!**

i odraslima

ISTRAŽUJTE!

Grafička priprema: TIPOGRAF

Realizacija i dizajn: DIFO

Tisak: SENS

Naklada: 2000 kom.

CIP-Katalogizacija u publikaciji
Sveučilišna knjižnica u Splitu

UDK 379.822 : 904 (497.5 Salona)
904 (497.5 Salona)

VODIČ kroz Salonu / [glavni urednik Mladen Domazet].-
Solin : OŠ Don Lovre Katića, 2001.-XLVIII str., [2] presavijena
lista : pretežno ilustr. u bojama ; 24 cm

Str. V.: Vodič kroz Salonu / Anđelka Slavić.

ISBN 953-98491-0-1

1. Domazet, Mladen

Nakladnik: OŠ DON LOVRE KATIĆA,
Put Majdana 3, 21210 Solin
tel. 021/210-076, fax 021/212-255

Test

1. Iz koje godine potječe prvi pisani spomen Salone? Sigurno je da je bilo prije Krista!
2. Koga su Salonitanci podržali u građanskome ratu? Iako se zna da su zapravo podržali pobjednika, pitanje je pitanje: dakle, Cezara ili Pompeja?
3. Koliko je Salona imala stanovnika u svome najvišem usponu?
A da vam pomognem – otprilike četiri puta više nego ih je stalo u amfiteatar.
4. Znete li kako se nazivaju istočna vrata u najstarijem dijelu Salone, sagrađena u doba cara Augusta?
5. U Saloni nije bio gradski trg, nego...
6. Kome su bila posvećena tri hrama na salonitanskome forumu? Za malu pomoć – ovo vam je i kao osobne zamjenice iz hrvatskoga JA, TI, ON, ONA ... sad samo trebate izabrati određeno lice!
7. Najsačuvanije terme u Saloni nalaze s kod _____, a sagrađene su krajem 2. i početkom 3. stoljeća. (Ja u tome sudjelovala nisam!)
8. Je li Salona imala teatar? DA NE
Ovdje vam stvarno nemam što pomoći!
9. Koliko je salonitanski amfiteatar mogao primiti gledatelja?

Hm, hm! E sad ste me uhvatili! Učiteljice, mogu li odgovarati sljedeći put? Hvala!

10. Nabroji neke od salonitanskih radionica: (Ne računajte na FAST FOOD, BANKOMAT, COCA COLU...)

11. Nabroji najpoznatije salonitanske kršćanske mučenike:
(Hmm, kakve li ironije, mučenik počiva u grobnici svoga progonitelja!)

12. Koje građevine obuhvaća biskupsko sjedište?
Sorry, ovo stvarno ne znam, ne želim bubnuti jer sve što sam do sada rekla bilo je pametno!

13. Imenuj tri starokršćanska groblja iz Salone! Znam, ali ako vam kažem, uhvatit će me profesor! Šaptanje je strogo zabranjeno!

14. Tko je razorio Salonu i u kojem stoljeću? Salonu su razorili barbari. Psst, a ne smijem reći koji!

15. Tko je najpoznatiji istraživač Salone? To je bar lako! Svatko ga zna!

Test napisala i obradila,
Jelena Sanader, VII.a

Šetnja arheološkim lokalitetima i spomenicima Salone doživljena dječjim očima i razmišljanjima otkriva sasvim novu sliku antičkoga grada. Impresivne zidine s kulama, rastvorena gradska vrata i ulice uglačanih popločenja nisu više pusti. Mašta nas vodi u skriveni svijet. Davno utihnula vrela glavnog gradskog trga okruženog hramovima, gradskom vijećnicom, civilnom bazilikom, javnim kupalištem i teatrom, u neposrednoj blizini luke, oživljena je novim likovima. U svakodnevici stambeno - obrtničkih četvrti osjeća se puls grada. Amfiteatar, najveća antička građevina, prvobitno smješten na zapadnoj periferiji, ogledalo je burnih povijesnih događanja. Progoni kršćana, popraćeni izgradnjom prvih tajnih bogomolja, temelj su biskupova sjedišta i metropolije provincije Dalmacije. Izuzetna graditeljska i umjetnička ostvarenja svjedoče o veličini, raskoši i blagostanju antičkog velegrada, što potvrđuje naziv Salona Felix.

Vodič kroz Salonu, ostvaren pod pokroviteljstvom Hrvatskog povjerenstva za UNESCO, izvanredan je za upoznavanje mladih s hrvatskom kulturnom baštinom. Namijenjen učenicima, zbog svog će jednostavnog pristupa potaknuti radoznalost novih posjetitelja Salone, te postati nezaobilazan vodič za ljubitelje starina koji će šetati najvećim antičkim gradom na hrvatskoj obali Jadrana.

dr. Jasna Jeličić - Radonić

Legenda:

1. BEDEMI
2. PORTA CAESAREA
3. FORUM
4. TEATAR
5. PET MOSTOVA
6. TERME
7. AMFITEATAR
8. HORTUS METRODORI
9. BISKUPSKO SJEDIŠTE
10. MANASTIRINE
11. KAPLJUČ
12. MARUSINAC
13. TUSCULUM

Iznimno je zadovoljstvo učenika i učitelja Osnovne škole don Lovre Katića, kao i moje osobno, što je dugogodišnja kvalitetna suradnja povijesne grupe s ostalim izvannastavnim aktivnostima u školi okrunjena izdavanjem "Vodiča kroz Salonu". Velik broj zainteresiranih učenika proširio je svoja znanja iz antičke, starokršćanske i nacionalne povijesti zavičaja, te razvio svijest o potrebi njegovanja kulturne baštine i očuvanja prirode i okoliša.

Nemjerljiv je odgojni i obrazovni učinak ovakvoga rada naših učitelja. Od učenika se tražila povećana pozornost i empatija prema svome zavičajnom okružju, poticao se interes i stvaralački pristup koji je rezultirao oslobođenom maštom i golemom energijom za budući znanstveni i kreativni rad.

"Vodič" je namijenjen osnovnoškolskom uzrastu, iako vjerujemo da će zbog jednostavnosti i originalnosti izraza, preglednosti i ljepote biti privlačan i odraslim čitateljima.

Nakon pohvaljenoga međunarodnog projekta "Grad ispod grada", tiskanja povijesnoga lista "Solinski vremenik", izrađivanja replika najpoznatijih artefakata antičke i starokršćanske baštine Solina i okolice, priređivanja izložaba u školi i gradu, ovim izdanjem nastavljamo višegodišnju aktivnost u okviru rada UNESCO-ovih Udruženih škola na projektu "Mladi u očuvanju i promicanju svjetske baštine".

Posebnu podršku i stručnu pomoć u radu pružili su nam dr. Jasna Jeličić-Radonić i Konzervatorski odjel Ministarstva kulture u Splitu, Ministarstvo prosvjete i športa te Poglavarstvo grada Solina.

Od srca im zahvaljujemo i izražavamo nadu u buduću suradnju.

Ravnateljica:
Andelka Slavić

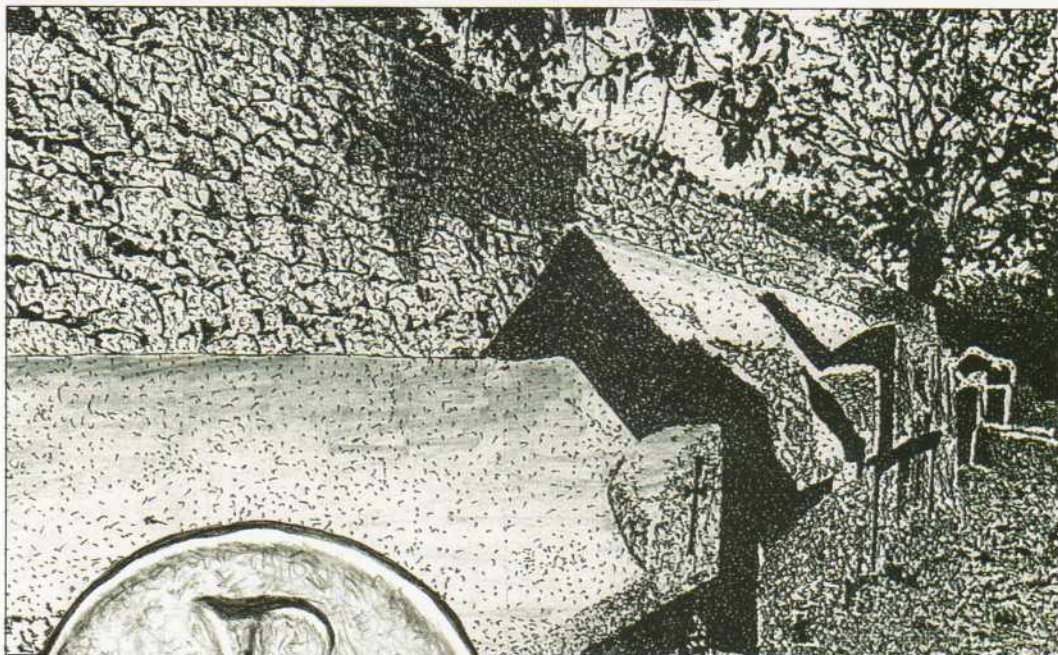

304. god. i ovdje pokopani. Danas se lijepo vide ostaci nekadašnje bazilike iz 4. stoljeća s grobljem. Istočno od bazilike nalazi se 16 sarkofaga smještenih u udubinu, koji također pripadaju Kapljuču.

Antonija Babić, VI. d

Mozaik s Asterijevim imenom

16 sarkofaga, Ante Pelivan, VIII. d

Na sarkofazima u kojima su pokopani kršćani najčešće se nalazi Kristov monogram X P ili I X u grčkome pismu. Također su poznati primjerci s oznakama početnog i završnog slova grčkog alfabeta Α i Ω, tj. početak i kraj. Motiv pastira simbolizira novozavjetnu priču o pastiru koji traži svoju zalutalu ovцу i vraća je stadu.

